

Č.j. MK 85426/2019 OULK

**Metodický pokyn Ministerstva kultury
k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb
poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi
a kraji na území České republiky**

Ministerstvo kultury (dále jen „ministerstvo“) v návaznosti na zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), a v souladu se Státní kulturní politikou na léta 2015- 2020 (s výhledem do roku 2025)¹ vydává metodický pokyn k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území ČR.

Úvod

Poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb (dále jen „knihovnických služeb“) je upraveno zákonem č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). Poskytované knihovnické služby jsou definovány v § 4 tohoto zákona. Knihovnické služby zakotvené v § 4 odst. 1 je provozovatel knihovny povinen poskytovat bezplatně s výjimkou služeb vymezených v § 4 odst. 2. Za služby taxativně vymezené v § 4 odst. 2 a další služby demonstrativně uvedené v § 4 odst. 3 je provozovatel knihovny oprávněn požadovat úhradu skutečně vynaložených nákladů.

Knihovnické služby se poskytují na základě rovného principu všem bez rozdílu.² Pro jejich poskytování však nejsou žádným právním předpisem vymezeny kvantitativní a kvalitativní indikátory služeb, ani podmínky jejich dostupnosti uživatelům.³

Evropská komise ve svém rozhodnutí č. C(2013) 1893 final ze dne 16. 4. 2013 konstatovala, že rozšiřováním významných informací plní české veřejné knihovny „skutečný veřejný úkol a povinnost“ s tím, že přispívají k plnění úkolů státu ve vzdělávací, kulturní a sociální oblasti.

Metodický pokyn stanovuje základní kvantitativní a kvalitativní podmínky pro poskytování knihovnických služeb pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi a kraji na území ČR, zapsané v evidenci knihoven Ministerstva kultury⁴. Navazuje na právní řád České republiky a všechna jeho ustanovení mají povahu doporučení, pokud nejsou

¹ Více zde <https://www.mkcr.cz/statni-kulturni-politika-69.html>

² Podrobněji Metodické vyjádření MK k problematice poskytování VKIS zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu – viz https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/metodicke-vyjadreni-k-principu-rovnosti-podle-knihovniho-zakona_2-1079.pdf

³ Platné právní předpisy, a to i z oblasti trestněprávní, ovšem stanoví určité meze principu rovnosti.

⁴ Viz <https://www.mkcr.cz/evidence-knihoven-adresar-knihoven-evidovanych-ministerstvem-kultury-a-souvisejici-informace-341.html>

totožná s ustanoveními platných právních předpisů, zejména knihovního zákona. Pro krajské knihovny a knihovny působící ve velkoměstech se doporučené indikátory použijí přiměřeně s ohledem na funkce knihovny a její postavení ve městě.

Metodický pokyn vychází z obecných principů Manifestu IFLA/UNESCO o veřejných knihovnách z roku 1994⁵ a návazné směrnice IFLA: Služby veřejných knihoven z roku 2012⁶.

Ostatní knihovny, například vysokoškolské, akademické, lékařské, muzejní apod. mají specializovaný charakter a jsou primárně určeny vymezenému okruhu uživatelů (vysokoškolským studentům, uživatelům z oblasti výzkumu a vývoje apod.) a nelze je tedy strukturovat podle počtu obyvatel. Z hlediska celkové koncepce knihovnických služeb není účelné je standardizovat. Pro specifikaci dostupnosti služeb těchto knihoven je postačující uplatnění hlavního principu knihovního zákona, tedy poskytování knihovnických služeb způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu.

Článek 1.

Poslání knihovny, cíle a působnost standardu knihovnických služeb

„Veřejná knihovna je místní branou do světa vědomostí a základním předpokladem celoživotního vzdělávání, nezávislého rozhodování a kulturního rozvoje jednotlivců i společenských skupin.

Jádrum služeb veřejné knihovny mají být následující klíčové činnosti vztahující se k informacím, gramotnosti, vzdělávání a kultuře:

- 1) vytváření a posilování čtenářských návyků od raného dětství;*
- 2) podpora samostatného sebevzdělávání i všech stupňů školského vzdělávání;*
- 3) poskytování příležitosti pro osobní tvůrčí rozvoj;*
- 4) povzbuzování imaginace a kreativity dětí a mládeže;*
- 5) podpora uvědomělého přístupu ke kulturnímu dědictví a k hodnotám umění a pokroku vědy;*
- 6) zajišťování přístupu ke všem kulturním formám prezentace reprodukčního umění;*
- 7) podpora dialogu mezi kulturami a kulturní rozmanitosti;*
- 8) podpora tradice lidové slovesnosti;*
- 9) zpřístupňování všech druhů obecních informací;*
- 10) poskytování informačních služeb místním podnikům, sdružením a zájmovým skupinám;*
- 11) podpora rozvoje informační a počítačové gramotnosti;*
- 12) podpora a podíl na všech akcích a programech zabývajících se odstraňováním negramotnosti, resp. - je-li to třeba - podněcování takových aktivit.“*

(Manifest IFLA/UNESCO o veřejných knihovnách)

⁵ Manifest IFLA/UNESCO o veřejných knihovnách 1994. Český překlad publikován například: Služby veřejných knihoven. Směrnice IFLA. Praha, Národní knihovna ČR 2012.

⁶ KOONTZ, Christie a Barbara GUBBIN. *Služby veřejných knihoven: směrnice IFLA* [online]. 2., zcela přeprac. vyd. Praha: Národní knihovna České republiky - Knihovnický institut, 2012 [cit. 2019-10-01]. ISBN 978-80-7050-612-7.

- 1) Cílem standardu knihovnických služeb je zlepšení dostupnosti a kvality knihovnických služeb jejich uživatelům.
- 2) Standard knihovnických služeb umožňuje knihovnám, provozovatelům knihoven, obcím, krajům a ústředním orgánům státní správy provádět srovnání a kontrolu dostupnosti a kvality knihovnických služeb a systematicky uplatňovat formy podpory jejich rozvoje.
- 3) Standard knihovnických služeb je nástrojem motivace a jeho indikátory jsou využívány při poskytování a využívání peněžních prostředků z veřejných rozpočtů za účelem podpory rozvoje knihovnických služeb.
- 4) Působnost standardu je omezena na knihovnické služby poskytované knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji. Tyto knihovny tvoří základní infrastrukturu, která uživatelům zajišťuje dostupnost knihovnických služeb.

Článek 2.

Předmět standardu knihovnických služeb

- 1) Standard knihovnických služeb vymezuje následující kategorie a v nich indikátory (kritéria), za kterých jsou v knihovnách poskytovány služby uživatelům.
 - a) provozní doba knihovny pro veřejnost,
 - b) tvorba knihovního fondu a informačních zdrojů,
 - c) umístění knihovny v obci,
 - d) plocha knihovny určená pro uživatele,
 - e) studijní místa pro uživatele knihovny,
 - f) přístup k internetu a informačním technologiím,
 - g) webová stránka knihovny,
 - h) elektronický katalog knihovny na internetu,
 - i) personální zajištění knihovny,
 - j) kvalifikace a vzdělávání pracovníků knihoven,
 - k) měření spokojenosti uživatelů knihovny,
 - l) kulturní, vzdělávací a komunitní aktivity knihovny.
- 2) Hodnoty indikátorů stanovených standardem knihovnických služeb jsou definovány jako optimální. Jejich dosažení garantuje dobré podmínky pro poskytování služeb uživatelům. Standard knihovnických služeb uvádí u jednotlivých kritérií jako indikativní údaj i hodnoty, které odpovídají hodnotám celostátního průměru.⁷
- 3) Indikátory podmínek pro poskytování knihovnických služeb jsou diferencovány pro knihovny působící v různých velikostních kategoriích obcí a měst. Za základní kritérium byl zvolen počet obyvatel v obci.
- 4) Hodnota konkrétního indikátoru v jednotlivých kategoriích se použije přiměřeně k počtu obyvatel obce, spádové oblasti a místním podmínkám.

Článek 3.

Provozní doba knihovny pro veřejnost

„Optimální přístup ke knihovnickým službám vyžaduje, aby knihovna byla otevřena v době maximálně vyhovující těm, kteří žijí, pracují a studují v místě jejího působení. Tento

⁷ Zjištěno na základě analýzy rezortní statistiky kultury zpracovávané Národním informačním poradenským střediskem pro kulturu z roku 2018.

přístup lze rozšířit udržováním telefonického spojení 24 hodin denně nebo zajištěním přístupu k vybraným službám prostřednictvím webových stránek.“

(Směrnice IFLA: Služby veřejných knihoven, článek 3.9.2)

Indikátor: počet provozních hodin⁸ pro veřejnost týdně

	Doporučená hodnota	Celostátní průměr 2018
Počet obyvatel	Počet hodin	Počet hodin
Do 500	4 - 10	2,4
501-1 000	5 – 15	4
1 001-3 000	15 až 23	10,5
3 001-5 000	23 až 28	23
5 001-10 000	28 až 40	29
10 001-20 000	40 až 45	37
20 001 – 40 000	45 až 50	43
Více než 40 000	50 a více	48

- 1) Podle situace v místě je vhodné stanovit proporce provozní doby v dopoledních a odpoledních hodinách a také v sobotu a v neděli.
- 2) Rozsah provozní doby knihovny není totožný s celkovým objemem pracovní kapacity nezbytné pro zajištění činností knihovny. Pracovní doba pracovníka knihovny v obcích do 1000 obyvatel by měla být orientačně o jednu třetinu delší než provozní doba knihovny. Ve větších knihovnách se přiměřeně přihlédně k celkovému rozsahu činností knihovny.

Článek 4.

Tvorba knihovního fondu a informačních zdrojů

„Knihovna zpřístupňuje knihovní fond a další informační zdroje odpovídající zájmům všech věkových vrstev. Knihovní fond obsahuje jak tradiční materiály, tak všechny další druhy moderních informačních médií a zdrojů. Základním požadavkem je vysoká kvalita fondů knihovny a jejich souvislost s místními potřebami. Fondy musí odrážet aktuální trendy a směry vývoje společnosti a být pamětí tvořivého úsilí lidstva.“

„Fondy ani služby by neměly být ideologicky, politicky, ani z náboženských důvodů cenzurovány a neměly by být pod komerčním tlakem.“

⁸ Stanovená hodnota provozní doby se vztahuje na týdenní provozní dobu nejdéle otevřeného provozního útvaru knihovny včetně poboček. V případě poboček se provozní doba stanovuje podle počtu obsluhované populace, např. počtu obyvatel městské části, sídliště či přidružené obce v dané lokalitě.

Indikátor: Výdaj na nákup knihovního fondu a dalších informačních zdrojů, tj. částka v Kč na 1 obyvatele obce vydaná na nákup knihovního fondu a informačních zdrojů za jeden kalendářní rok.⁹

	Doporučená hodnota	Celostátní průměr 2018
Částka v Kč/1 obyvatele	30 - 45	29

Indikátor: Doporučený rozsah celkového objemu knihovního fondu = 2 až 3 knihovní jednotky na obyvatele.

Indikátor: Minimálně 7 % roční obnovy knihovního fondu novými přírůstky. Při stanovení základu pro výpočet procent obnovy se vychází z toho, že knihovna má mít minimálně 2 knihovní jednotky na obyvatele.

- 1) Provozovatel knihovny v obci, která má více než 10 000 obyvatel, a krajská knihovna, která v místě svého sídla plní funkci základní knihovny, systematicky doplňuje do knihovního fondu zvukové, zvukově obrazové a multimediální dokumenty.
- 2) Knihovní fond vyžaduje soustavnou obměnu, aby si zachoval svůj společenský význam a přiměřenou aktuálnost.
- 3) Při stanovení výdajů na nákup knihovního fondu se doporučuje zajistit zvyšování částky na nákup knihovního fondu v návaznosti na zjištěnou inflaci v uplynulém roce.
- 4) Podrobné zásady pro stanovení optimálního rozsahu, obsahu a kvality knihovních fondů v knihovnách zřizovaných a/nebo provozovaných obcemi obsahuje Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu doplňování a aktualizace knihovního fondu pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi na území České republiky¹⁰.

Článek 5.

Umístění knihovny v obci

„Knihovnické služby mají být poskytovány v místě, které je maximálně využíváno, které je centrem života populace, je výhodné pro obyvatele obce. Pokud je to možné, mají být poblíž dopravních uzlů, v blízkosti center života komunity, např. obchodů, nákupních center, kulturních podniků. Je vhodné, když veřejná knihovna může sídlit v budově, kde jsou dostupné i další služby, jako jsou muzea, galerie výtvarného umění, společenská centra nebo sportovní zařízení.“

(Směrnice IFLA: Služby veřejných knihoven, článek 3.9.1)

⁹ Uvedený indikátor zahrnuje průměrnou hodnotu na nákup knih, periodik, zvukových a dalších dokumentů včetně nákupu databází a licencí na elektronické informační zdroje, a to pořízených pouze z vlastních finančních zdrojů, nikoliv z dotací na tvorbu výměnného fondu.

¹⁰ Standard pro dobrý knihovní fond: metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu doplňování a aktualizace knihovního fondu pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi na území České republiky. 1. vydání. Praha: Národní knihovna České republiky - Knihovnický institut, 2017. 20 stran. ISBN 978-80-7050-689-9. Dostupné také z: <https://ipk.nkp.cz/docs/standard-pro-dobry-knihovni-fond>.

- 1) Doporučuje se umístění knihovny v centru sídelního útvaru nebo v blízkosti centra. Docházková vzdálenost pro okruh přímé působnosti nemá přesáhnout 15 minut pěší chůze nebo jízdy veřejným dopravním prostředkem hromadné dopravy nebo autem.
- 2) Pokud docházková vzdálenost přesáhne uvedený indikátor, je vhodné zajistit dostupnost knihovnických služeb zřízením pobočky, pojízdnou knihovnou nebo jiným způsobem.

Článek 6.

Plocha knihovny určená pro uživatele

„Knihovna má mít pro svou činnost k dispozici odpovídající prostor, aby mohla v plném rozsahu poskytovat knihovnické a informační služby souladu se svým strategickým plánem, místními, oblastními nebo národními standardy či směrnicemi. Knihovna nabízí své prostory pro studium jednotlivců i skupin, pro volnočasové aktivity i setkávání. Knihovna má nabízet prostory pro služby dospělým, dětem a mladistvým i pro využívání celou rodinou.“

(Manifest IFLA/UNESCO, článek 3.10.1)

Indikátor: Knihovna má k dispozici nejméně 60 m² na 1000 obyvatel obce nebo spádové oblasti¹¹. V obcích do 1000 obyvatel se tento ukazatel použije v přiměřeném rozsahu tak, aby byly zajištěny všechny funkce knihovny.

- 1) Plocha určená uživatelům zahrnuje celkovou užitou plochu knihovny určenou návštěvníkům (v hlavní budově a pobočkách), např. volný výběr, studovny, čítárny včetně letních čítáren, přednáškové (divadelní) sály pro pořádání kulturních, vzdělávacích a komunitních aktivit, prostory pro práci s dětmi a mládeží, tvůrčí dílny apod. Nezahrnují se uzavřená skladiště, schodiště, vstupní prostory, sociální zařízení atd.
- 2) Při hodnocení prostorového zajištění knihovny a při projektové přípravě výstavby i rekonstrukce knihovny se v přiměřeném rozsahu použijí normy a doporučení¹².

Článek 7.

Studijní místa a místa pro oddech pro uživatele knihovny

Knihovna nabízí studijní místa¹³ pro dospělé, děti a mládež, kde mohou uživatelé pracovat s knihovními dokumenty a informačními zdroji, a to individuálně nebo ve skupině. Tam, kde to místní podmínky umožní, je vhodné vytvářet čítárny, individuální a týmové studovny a místa pro soustředěné studium.

¹¹ Spádová oblast – zpravidla se jedná o území obce, v případě, že knihovna slouží i přidruženým obcím, provede se součet obyvatel všech lokalit, kterým knihovna slouží. V případě knihovny sloužící určité části obce, hodnotí se počet obyvatel této části.

¹² Technická normalizační informace TNI ISO/TR 11219 (01 3715) – Informace a dokumentace – kvalitativní podmínky a základní statistika pro budovy knihoven – plocha, funkčnost, design. Praha: Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, 2014. 164 s.

Doporučení pro výstavbu, rekonstrukci a zařizování knihoven zřizovaných a/nebo provozovaných obcemi na území České republiky [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2012 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: https://ipk.nkp.cz/docs/Doporučení_Vystavba_07_05_2012DEF.pdf

¹³ Definice studijního místa dle ČSN ISO 11620 (01 01143) Informace a dokumentace – ukazatele výkonnosti knihoven. Místo sloužící uživatelům na čtení nebo studium, ať už se zařízeními, nebo bez nich. Patří sem místa ve čtenářských koutcích, v seminárních a studijních prostorách a v audiovizuálních a dětských odděleních knihovny. Nepatří sem místa v halách, přednáškových a divadelních sálech, kde se uskutečňují speciální představení. Vyloučené jsou i podlahové prostory, kde mohou studenti sedět, a podobné neformální prostory.

Indikátor: počet studijních míst

	Doporučená hodnota	Celostátní průměr 2018
Počet obyvatel obce	Počet studijních míst	Počet studijních míst
1 – 500	4 až 5	5
501 - 1 000	6 až 8	6
1 001 - 3 000	9 až 10	10
3 001 - 5 000	10 až 18	18
5 001 - 10 000	20 až 28	27
10 001 - 20 000	28 až 70	41
20 001 - 40 000	70 až 120	81
Více než 40 000	120 a více	210

Kromě studijních míst knihovna nabízí dostatečný počet míst k oddechu, relaxaci a setkávání (oddechové zóny).

Článek 8.**Přístup k internetu a informačním technologiím**

„Zabezpečení neomezeného přístupu k internetu v knihovnách a k informačním službám podporuje společnost i jednotlivce v jejich úsilí o dosažení svobody, prosperity a rozvoje.

Knihovny a jejich služby jsou základními vstupními branami k internetu. Knihovny nabízejí všem příležitost, radu a pomoc, pro některé skupiny obyvatel jsou jedinými přístupovými místy, která mají k dispozici. Umožňují překonání bariér vzniklých rozdílností zdrojů, technologií a úrovní vzdělání.“

(Směrnice IFLA, článek 8, Manifest IFLA o přístupu k internetu)

„Jedním z hlavních úkolů veřejné knihovny je překlenout propast mezi informačně bohatými a informačně chudými. Proto musí také umožňovat přístup k nezbytnému elektronickému, počítačovému a audiovizuálními zařízení. Patří sem osobní počítače s přístupem k internetu, veřejně přístupné katalogy, čtečky mikrozáznamů, audio a MP3 přehrávače, zpětné projektory a zařízení pro zrakově a tělesně postižené.“

(Směrnice IFLA: Služby veřejných knihoven, článek 3.10.8)

Indikátor: Počet veřejně přístupných stanic připojených k internetu.

	Doporučená hodnota	Celostátní průměr 2018
Počet obyvatel obce	Počet stanic	Počet stanic
1 – 500	1 až 2	1
501 - 1 000	2	1
1 001 - 3 000	2 až 3	2

3 001 - 5 000	3 až 5	3
5 001 - 10 000	5 až 10	5
10 001 - 20 000	10 až 15	8
20 001 - 40 000	15 až 20	18
Více než 40 000	20 a více	44

- 1) Knihovna poskytuje, s respektem k platným právním předpisům,¹⁴ připojení k internetu pomocí Wi-Fi nebo přístupu na vnitřní síť knihovny. Pokud nabízí připojení pomocí Wi-Fi, počet veřejně přístupných stanic je možné snížit.
- 2) Knihovna nabízí uživatelům dostatečné množství zásuvek pro notebooky, chytré telefony, tablety apod. Počítače a další informační technologie je nezbytné obnovovat nejpozději po pěti letech.
- 3) Provozovatel knihovny v obci, která má více než 10 000 obyvatel, a krajská knihovna, která v místě svého sídla plní funkci základní knihovny, vybaví vybraná studijní místa technikou a umožní využití zvukových, zvukově obrazových a multimediálních dokumentů včetně internetu pro zrakově postižené a nevidomé.

Článek 9.

Webová stránka knihovny

„Knihovna má využívat informační a komunikační technologie, aby umožnila lidem přístup ke svým elektronickým fondům a službám z jejich domova, školy nebo pracoviště. Pokud je to možné, mají být dostupné 24 hodin denně, sedm dní v týdnu.“

(Směrnice IFLA: Služby veřejných knihoven, článek 9)

Indikátor: Dostupnost informací o knihovně a jejích službách dálkovým přístupem je zajištěna prostřednictvím webové stránky knihovny a pomocí sociálních sítí.

1) Webová stránka má vlastní doménu na internetu nebo využívá domény svého provozovatele. Skládá se ze souboru digitálních dokumentů obsahujících základní informace o knihovně a zprostředkujících elektronické služby knihovny (např. elektronický katalog, licencované i vlastní databáze, on-line výpůjční služby, on-line informační služby).

2) Webová stránka knihovny musí zahrnovat alespoň tyto údaje:

- název a sídlo knihovny,
- kontaktní údaje,
- název zřizovatele/provozovatele,
- stručnou charakteristiku knihovny,
- výčet oddělení (existují-li),
- provozní dobu,
- základní dokumenty o knihovně, knihovní řád,
- přehled nabízených služeb,

¹⁴ V rámci českého právního řádu musí být přístup z podstaty věci omezen, např. osobám do 18 let nesmí být zpřístupněna pornografie, vůbec nesmějí být zpřístupňovány např. stránky propagující fašismus apod.

- ceník služeb.

3) Základním doporučeným údajem jsou odkazy na portál KNIHOVNY.CZ¹⁵, Souborný katalog ČR¹⁶, další spolupracující knihovny a na centrální služby, např. „Ptejte se knihovny“¹⁷.

4) Webová stránka knihovny je zpracována v souladu s pravidly tvorby přístupného webu¹⁸ s ohledem na potřeby zrakově a sluchově znevýhodněných uživatelů a uživatelů se sníženou hybností rukou nebo poruchami soustředění. Webová stránka využívá protokol HTTPS, který zajišťuje autentizaci a důvěrnost přenášených dat.

Článek 10.

Elektronický katalog knihovny (OPAC) na internetu¹⁹

„Má-li knihovna katalog na internetu, zlepšuje se její dostupnost pro veřejnost a pro jiné knihovny a zvyšuje se kvalita služeb.“

(Směrnice IFLA: Služby veřejných knihoven, článek 10)

Indikátor: Knihovny působící v obcích s počtem obyvatel vyšším než 500 nabízí elektronický katalog knihovny, který může veřejnost využívat prostřednictvím dálkového přístupu.

Knihovny s počtem obyvatel nižším než 500, pokud nemají vlastní elektronický katalog, prezentují svůj fond prostřednictvím regionálního elektronického katalogu.

Článek 11.

Personální zajištění knihovny

„Knihovna musí být efektivně organizována a udržovat profesionální úroveň své činnosti. Knihovník je aktivním spojovacím článkem mezi uživatelem a knihovními fondy. Předpokladem zabezpečení dostatečné úrovně služeb je knihovníkova odborná kvalifikace a jeho další vzdělávání.“

(Manifest IFLA/UNESCO)

Počet pracovníků v každé knihovně je ovlivňován řadou faktorů, např. rozsahem provozní doby pro veřejnost, rozsahem knihovního fondu a jeho uspořádáním, počtem budov nebo poboček knihovny, složitostí organizační struktury, rozsahem služeb a stupněm jejich využívání, počtem uživatelů a nutností zaměstnávat specialisty. Počet pracovníků se zvyšuje, pokud knihovna rozšiřuje svou činnost pořádáním kulturních, vzdělávacích a komunitních aktivit. V případě, že některé služby poskytuje nebo doplňuje regionální nebo ústřední národní instituce, ovlivňuje to také počet pracovníků na místní úrovni. Rozhodujícím

¹⁵ KNIHOVNY.CZ: Informace a služby [online]. Moravská zemská knihovna [cit. 2018-06-21]. Dostupné z: <https://www.knihovny.cz/>

¹⁶ Souborný katalog České republiky [online]. Národní knihovna ČR [cit. 2018-06-21]. Dostupné z: <https://www.caslin.cz/>

¹⁷ Ptejte se knihovny [online]. Národní knihovna ČR [cit. 2018-06-21]. Dostupné z: <https://www.ptejteseknihovny.cz/>

¹⁸ Pravidla přístupného webu [online]. Tyflocentrum Brno [cit. 2018-06-21]. Dostupné z: <http://www.pravidla-pristupnosti.cz/>

¹⁹ Elektronický katalog knihovny (OPAC) - databáze bibliografických záznamů knihovního fondu knihovny v elektronické formě.

faktorem je také množství finančních prostředků. Koncepce odpovídajícího personálního zajištění služeb knihovny by měla být uskutečňována na základě procesu aplikace metody výkonnostního srovnávání s knihovnami srovnatelné velikosti a podobných charakteristik (benchmarking)²⁰.

Článek 12.

Kvalifikace a vzdělávání pracovníků knihovny

Odborné knihovnické činnosti knihovny zajišťuje odborný pracovník knihovny s minimálně středoškolským vzděláním, který má odbornou způsobilost. Odbornou způsobilostí se rozumí souhrn teoretických vědomostí, znalostí odborných standardů, procesů a právních předpisů upravujících činnost knihovny.

Provozovatel knihovny usiluje o soustavné zvyšování kvalifikace odborných pracovníků²¹.

Indikátor: Dalšímu odbornému vzdělávání je ročně na 1 pracovníka věnováno minimálně 48 pracovních hodin. Pracovníci působící v knihovnách s rozsahem provozní doby menším než 15 provozních hodin týdně absolvují další odborné vzdělávání ročně v rozsahu nejméně 8 pracovních hodin.

Článek 13.

Měření spokojenosti uživatelů knihovny

„Veřejná knihovna musí zjišťovat, jaké jsou potřeby veřejnosti, aby byla schopna poskytovat služby, které je uspokojují. Zjišťování je nutno provádět v pravidelných intervalech, nejlépe každých pět let, protože se potřeby a očekávání mění.“

(Směrnice IFLA: Služby veřejných knihoven, článek 12)

Indikátor spokojenosti uživatelů knihovny starších 15 let:

Více než 90 % uživatelů hodnotí služby knihovny jako dobré nebo velmi dobré.

Škála pro hodnocení spokojenosti s knihovnickými službami:

- velmi dobré
- dobré
- přiměřené
- špatné
- velmi špatné

Indikátor spokojenosti uživatelů knihovny do 15 let:

Více než 75 % dětí a mládeže hodnotí služby knihovny stupněm dobré.

Škála pro hodnocení spokojenosti s knihovnickými službami:

- dobré
- přiměřené

²⁰ Měření výkonu a kvality v knihovnách. *Informace pro knihovny* [online]. Národní knihovna ČR [cit. 2018-06-21]. Dostupné z: <https://ipk.nkp.cz/odborne-cinnosti/mereni-vykonu-a-kvality-v-knihovnach-1>

²¹ Koncepce celoživotního vzdělávání knihovníků (CŽV). *Knihovna plus* [online], 2017, 13(1) [cit. 2018-06-21]. ISSN 1801-5948. Dostupné z: <https://knihovnaplus.nkp.cz/archiv/2017-01/informace-a-konference/koncepce-celozivotniho-vzdelavani-knihovniku-czv>

- špatné

- 1) Spokojenost uživatelů se zjišťuje pravidelně každých 5 let pomocí standardizovaného dotazníku (ankety). Hodnocení knihovnických služeb se provádí u uživatelů nad 15 let a u uživatelů do 15 let.
- 2) Provozovatelé knihoven průběžně sledují a monitorují výkony knihoven pomocí měření spokojenosti uživatelů pro potřeby řízení a financování knihovny. Cílem měření je poskytnout spolehlivé údaje o tom, jak uživatelé posuzují knihovnické služby.

Článek 14.

Vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity knihoven

„Veřejná knihovna musí být centrem komunity, má-li se plně účastnit jejích aktivit. Má proto spolupracovat s ostatními organizacemi a skupinami dané komunity.“

(Směrnice IFLA: Služby veřejných knihoven, článek 3.4.8)

Vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity²² knihovny jsou ovlivněny místem, ve kterém knihovna působí. Cílem je rozvoj společenského a kulturního zázemí obyvatel obce, podpora místní společnosti napříč všemi věkovými kategoriemi, posílení spolupráce a solidarity. Hodnota knihoven je určována rovněž postavením v místní komunitě, v prostředí, ve kterém knihovna působí.

Je nutné provést analýzu potřeb místní komunity a knihovnu proměnit v místo neformálního celoživotního vzdělávání a učení, místo setkávání, podpory kreativity a spolupráce komunit. Využívat celostátních aktivit pořádaných knihovnickými sdruženími.

Indikátor: počet vzdělávacích, kulturních a komunitních akcí knihoven.

	Doporučená hodnota	Celostátní průměr 2018
Počet obyvatel obce	Počet akcí za rok	Počet akcí za rok
1 – 500	4 - 6	1,5
501 - 1 000	6 - 20	5
1 001 - 3 000	20 - 40	18
3 001 - 5 000	40 - 80	50
5 001 - 10 000	80 - 150	102
10 001 - 20 000	150 - 300	218
20 001 - 40 000	300 - 600	483
Více než 40 000	600 - 1100	924

²² Komunitní aktivity, tj. takové činnosti knihovny, které nejsou primárně zaměřeny na registrované uživatele knihovny, ale oslovují celou komunitu nebo její část a vedou k jejímu posilování. Současně také posilují místo knihovny v dané komunitě.

Článek 15.

Vyhodnocování plnění standardu knihovnických služeb

- 1) Vyhodnocování plnění standardu knihovnických služeb provádí:
 - a) na místní úrovni provozovatel knihovny,
 - b) na krajské úrovni krajská knihovna, případně ve spolupráci s knihovnami pověřenými výkonem regionálních funkcí,
 - c) na celostátní úrovni Národní knihovna České republiky.
- 2) Vyhodnocování plnění standardu knihovnických služeb vychází ze statistického šetření, které je prováděno na základě statistického výkazu pro veřejné knihovny ve formuláři Kult (MK) 12-01, případně se doplní dílčí analýzou či průzkumem.
- 3) Krajská knihovna, knihovna pověřená výkonem regionálních funkcí a Národní knihovna České republiky zveřejní nejméně jedenkrát za dva roky prostřednictvím internetu výsledky vyhodnocení plnění standardu knihovnických služeb.
- 4) Nejdéle po uplynutí každých pěti let budou indikátory porovnány se skutečným stavem knihovnických služeb, a to jak na krajské úrovni krajskou knihovnou, tak i na úrovni celostátní Národní knihovnou České republiky.

V Praze dne 18. 12. 2019

.....
Mgr. Blanka Skučková
vedoucí oddělení literatury a knihoven
Ministerstva kultury

